

บันทึก

เรื่อง การชำระเงินค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจ
(ปัญหาวิสาหกิจจะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามมาตรา ๙
แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ หรือไม่)

เดิมกระทรวงการคลังได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กค ๐๕๑๒/๑๗๒๒ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๒๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร.๐๒๐๓/๑๔๗๗๖ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ กำหนดในหลักการว่า รัฐวิสาหกิจต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินด้วยและตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ภาค ๑ มาตรา ๙ กำหนดว่า ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ให้ยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งภาคนี้

- (๑) พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน
- (๒) ทรัพย์สินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ
- (๓) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะและโรงเรียนสาธารณะซึ่งกระทำการอันมิใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคล และใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและการศึกษา
- (๔) ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดียวหรือเป็นที่อยู่ของสงฆ์
- (๕) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งปิดไว้ตลอดปี และเจ้าของมิได้อยู่เองหรือให้ผู้อื่นอยู่ นอกจากคนเฝ้า ในโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ หรือในที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกัน

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า ในปัจจุบันรัฐวิสาหกิจหลายแห่งเข้าใจว่าตนเองไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินเพราะมิได้เป็นรัฐวิสาหกิจนิติบุคคลหรือมีที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุ หรืออาคารและสิ่งปลูกสร้างตั้งอยู่ในที่ดินของที่ราชพัสดุ หรือได้รับโอนกิจการมาจากทางราชการ และหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นก็ไม่เคยเรียกประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดิน แต่รัฐวิสาหกิจบางแห่งซึ่งมีลักษณะเดียวกันต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ดังนั้น เพื่อให้การเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจเป็นไปในแนวเดียวกัน กระทรวงการคลังจึงขอหารือว่า

๑. ในกรณีรัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นนิติบุคคลมีที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุ จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ ใครเป็นผู้เสีย
๒. ในกรณีรัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นนิติบุคคลมีอาคารและสิ่งปลูกสร้างตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ ใครเป็นผู้เสีย
๓. ในกรณีรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลมีที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุ จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ ใครเป็นผู้เสีย

๔. ในกรณีรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลมีอาคารและสิ่งปลูกสร้างตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ ใครเป็นผู้เสีย

๕. ในกรณีรัฐวิสาหกิจที่รับโอนกิจการมาจากทางราชการ จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ ใครเป็นผู้เสีย

ต่อมากระทรวงการคลังได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๕๑๒/๒๒๖๒๗ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗ ซึ่งแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติมว่า กรณีที่กระทรวงการคลังหาหรือมายังคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น มีปัญหาการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจที่กำลังประสบอยู่ ๓ กรณี คือ โรงงานน้ำตาล (โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี โรงงานน้ำตาลลำปาง และโรงงานน้ำตาลอุตรดิตถ์) กรมโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานกระดาษ (โรงงานกระดาษบางปะอิน) กรมโรงงานอุตสาหกรรม และการประปาส่วนภูมิภาค (การประปาอรัญประเทศ และการประปาลำปาง) ดังนี้

๑. กรณีโรงงานน้ำตาล กรมโรงงานอุตสาหกรรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรมหรือกรมธนารักษ์ตามหนังสือ ที่ อก ๐๔๐๘/๑๐๙๑๘ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๒๓ ว่า โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี โรงงานน้ำตาลลำปาง และโรงงานน้ำตาลอุตรดิตถ์ มิได้เป็นนิติบุคคลแต่เป็นหน่วยงานสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรมรวมเรียกว่า โรงงานน้ำตาล กรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่โรงงานน้ำตาลทั้งสามใช้ประโยชน์เป็นที่ราชพัสดุถือครองโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม จะได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายเพราะเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือไม่ ซึ่งในปัญหานี้ กรมธนารักษ์ได้มีหนังสือ ที่ กค.๐๔๐๕/๑๔๔๙ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๒๔ ตอบข้อหารือของกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่า ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่โรงงานน้ำตาลทั้งสามใช้ประโยชน์ในกิจการของโรงงานและถือครองโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นที่ราชพัสดุ จึงเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ประโยชน์ในกิจการของรัฐบาลซึ่งได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดินพุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๙ (๒)

๒. กรณีโรงงานกระดาษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

กระทรวงมหาดไทยหรือกระทรวงการคลังตามหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๒/๑๒๖๙๔ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔ ว่า โรงงานกระดาษบางปะอินควรได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามมาตรา ๙ (๒) แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เพียงใด ซึ่งกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ได้ตอบข้อหารือตามหนังสือ ที่ กค ๐๕๑๒/๓๖๔๙๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ ว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ว่า รัฐวิสาหกิจต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินด้วย ดังนั้น กรณีโรงงานกระดาษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานกระดาษบางปะอิน) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ จึงต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี

กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อก.๐๔๐๑/๑๑๓๘ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หรือกรมธนารักษ์ในปัญหาเดียวกันกับที่กระทรวงมหาดไทยได้หารือกระทรวงการคลังดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งกรมธนารักษ์ได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๔๐๕/๑๔๔๘ ลงวันที่

๑๑ มีนาคม ๒๕๒๕ ตอบข้อหาหรือว่า ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งโรงงานกระดาษบางปะอิน กรมโรงงานอุตสาหกรรม ใช้ในกิจการของโรงงาน เป็นทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ในกิจการของรัฐบาล จึงได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๙ (๒)

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๒/๙๑๖๔ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ถึงกระทรวงการคลัง ความว่า ได้รับรายงานจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า โรงงานกระดาษบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ยอมยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินโดยอ้างความเห็นกรมธนารักษ์ว่า โรงงานกระดาษบางปะอินเป็นทรัพย์สินที่ใช้ประโยชน์ในกิจการของรัฐบาลจึงได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๙ (๒) ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเห็นว่า โรงงานกระดาษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานกระดาษบางปะอิน) เป็นรัฐวิสาหกิจ ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินด้วยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ และตามความเห็นของกระทรวงการคลังที่ได้แจ้งให้กระทรวงมหาดไทยทราบตามหนังสือ ที่ กค ๐๕๑๒/๓๖๔๙๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ การที่กรมธนารักษ์วินิจฉัยขัดแย้งกับการวินิจฉัยของกระทรวงการคลังและมติคณะรัฐมนตรีนั้นย่อมไม่ถูกต้อง กระทรวงมหาดไทยจึงขอให้กระทรวงการคลังสั่งการให้กรมธนารักษ์ทบทวนความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้และแจ้งให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมทราบด้วย เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ ได้พิจารณาดำเนินการในเรื่องนี้ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

๓. กรณีการประปาส่วนภูมิภาค

การประปาส่วนภูมิภาคจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๒๒ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้รับโอนสิทธิในการใช้ที่ราชพัสดุของกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปาไปตาม มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

เทศบาลตำบลอรัญประเทศได้ส่งใบแจ้งการประเมินให้การประปาส่วนภูมิภาคชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินย้อนหลัง ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๒๕) แต่การประปาส่วนภูมิภาคชี้แจงว่า โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างตลอดจนที่ดินซึ่งการประปาอรัญประเทศครอบครองใช้ประโยชน์โดยผลของกฎหมายต่อเนื่องมาจากกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทยและกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีฐานะเป็นที่ราชพัสดุซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น ดังนั้น การประปาส่วนภูมิภาคจึงมิใช่ผู้รับประเมินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๕ และมาตรา ๕๐ ต่อมาเทศบาลตำบลอรัญประเทศได้แจ้งให้การประปาส่วนภูมิภาคทราบว่า อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งเดิมเป็นของกระทรวงทบวงกรมของรัฐแต่ต่อมาได้โอนโดยกฎหมายให้เป็นทรัพย์สินของการประปาซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ทรัพย์สินต่าง ๆ ของการประปาส่วนภูมิภาคอยู่ในข่ายต้องเสียภาษีทั้งสิ้น และในกรณีที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างเป็นคนละเจ้าของ เจ้าของโรงงานหรือสิ่งปลูกสร้างต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแต่ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างตลอดจนที่ดินการประปาส่วนภูมิภาคเช่าจากกรมธนารักษ์ กรมธนารักษ์ต้องเป็นผู้รับ

ประเมินมีหน้าที่ชำระค่าภาษี ซึ่งการประปาส่วนภูมิภาคได้ชี้แจงว่า ตามพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ ได้บัญญัติให้การประปาส่วนภูมิภาคมีสิทธิใช้ที่ราชพัสดุนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ทั่วไป และตามพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติให้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันมีฐานะเป็น”ที่ราชพัสดุ” ให้แก่การประปาส่วนภูมิภาคแต่อย่างใด ดังนั้น ทรัพย์สินซึ่งการประปาอรัญประเทศครอบครองใช้ประโยชน์จึงยังคงมีฐานะเป็น”ที่ราชพัสดุ” ซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น

เทศบาลเมืองลำปางได้เรียกเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินจากการประปาส่วนภูมิภาคโดยอ้างว่า ที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการประปาลำปาง จังหวัดลำปาง ได้เช่าจากเทศบาลเมืองลำปาง มิใช่เป็นที่ราชพัสดุ การประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างหากจากรัฐบาลและหรือเป็นรัฐวิสาหกิจและไม่ได้มีกฎหมายยกเว้นไว้เป็นกรณีพิเศษให้ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน จึงต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๐ วรรคสอง เช่นเดียวกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งเรื่องนี้การประปาส่วนภูมิภาคได้ชี้แจงว่า อาคารดังกล่าวได้ก่อสร้างโดยเงินงบประมาณของกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ก่อนที่จะมีการก่อตั้งการประปาส่วนภูมิภาค และการประปา ฯ ได้ครอบครองใช้ประโยชน์ต่อเนื่องจากกรมโยธาธิการ โดยพระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๑ ดังนั้น ทรัพย์สินดังกล่าวจึงมีฐานะเป็น”ที่ราชพัสดุ” ซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น ส่วนปัญหาที่อาคารดังกล่าวมิได้ตั้งอยู่บนที่ราชพัสดุนั้น มิได้ทำให้อาคารราชพัสดุสิ้นสภาพการเป็นที่ราชพัสดุแต่อย่างใด โดยอ้างความเห็นของกรมธนารักษ์ซึ่งได้ตอบข้อหารือการประปาส่วนภูมิภาคไว้ว่า อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างและหรือที่ดินที่กรมโยธาธิการหรือกรมอนามัยครอบครองใช้ประโยชน์เพื่อกิจการประปาและต่อมาการประปาส่วนภูมิภาคได้ครอบครองใช้ประโยชน์ต่อเนื่องมาโดยผลของกฎหมาย อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินของบุคคลอื่นโดยใช้งบประมาณของกรมโยธาธิการหรือกรมอนามัย อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างและหรือที่ดินโดยใช้งบประมาณเงินกู้หรือการยกให้ของกรมโยธาธิการหรือกรมอนามัย ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จและมาแล้วเสร็จในช่วงเป็นการประปาส่วนภูมิภาค เป็นที่ราชพัสดุ

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๔๐๗/๑๑๔๒ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ความว่า ตามที่หน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ข้อหารือเกี่ยวกับการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของการประปาส่วนภูมิภาครวม ๒ กรณี คือ

(๑) กรณีที่ดิน โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุและการประปาส่วนภูมิภาคเข้าใช้ประโยชน์โดยกระทรวงการคลังไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน กระทรวงการคลังหรือการประปาส่วนภูมิภาคจะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่

(๒) กรณีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างเป็นของการประปาส่วนภูมิภาค แต่ตั้งอยู่บนที่ดินซึ่งเป็นที่ราชพัสดุซึ่งเช่าหรือมิได้เช่าจากกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังหรือการประปาส่วนภูมิภาคจะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่

ในเรื่องนี้กรมการปกครองได้หารือกรมอัยการแล้ว มีความเห็นสอดคล้องกันว่า

(๑) กรณีที่ดิน โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างเป็นที่ราชพัสดุอันเป็นทรัพย์สินของรัฐบาล แต่ใช้ในกิจการของการประปาส่วนภูมิภาคซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจมีสภาพนิติบุคคลต่างหากจากรัฐบาลนั้น ไม่ถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ จึงไม่ได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามมาตรา ๙ (๒) กระทรวงการคลังในฐานะเจ้าของทรัพย์สินจึงต้องเป็นผู้เสียค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน

(๒) กรณีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างเป็นกรรมสิทธิ์ของการประปาส่วนภูมิภาค แต่ที่ดินเป็นที่ราชพัสดุ การประปาส่วนภูมิภาคในฐานะเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง ต้องเป็นผู้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

กระทรวงมหาดไทยจึงแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นทราบเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

กระทรวงการคลังจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจที่กำลังประสบปัญหาทั้งสามกรณีนั้นต่อไปด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงการคลังพร้อมด้วยบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง กรมธนารักษ์ กรมสรรพากรและสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แล้ว เห็นว่า ข้อหารือของกระทรวงการคลังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจซึ่งปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีการเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อมีมติหลายครั้ง รวมทั้งได้มีการเสนอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นหลายกรณีเช่นกัน โดยแต่เดิมนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การของรัฐบาลต่าง ๆ เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๗^๑ ว่า “บรรดาทรัพย์สินขององค์การต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมิได้ใช้เพื่อกิจการปกติขององค์การนั้น ต้องเสียภาษี” ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๑๖ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาของกระทรวงการคลังว่า สำนักงานธนาคารออมสินและบ้านพักของธนาคารรวมตลอดถึงสาขาของธนาคารออมสินอยู่ในข่ายที่จะได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ หรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้วินิจฉัยว่า^๒ทรัพย์สินของธนาคารออมสินเป็นทรัพย์สินของรัฐบาล และสำนักงานธนาคารออมสินและสาขาซึ่งปฏิบัติกิจการของรัฐบาล รวมทั้งบ้านพักของธนาคารออมสินที่ปลูกสร้างขึ้นให้พนักงานธนาคารอยู่อาศัยเพื่อปฏิบัติกิจการของธนาคารซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจการของธนาคาร ย่อมเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาล ธนาคารออมสินจึงได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามมาตรา

^๑หนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ มท.๑๐๘๕๕/๒๔๙๗ คค.๑๐๔๕๖/๒๔๙๗ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๔๙๗

^๒บันทึก เรื่อง ภาษีโรงเรือนและที่ดินเกี่ยวกับสำนักงานธนาคารออมสินส่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พร้อมหนังสือ ที่ สร.๐๘๐๒/๔๗๙๐ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม

๙ (๒) แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ใน พ.ศ.๒๕๑๘ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเรื่องภาษีโรงเรือนและที่ดินเกี่ยวกับสำนักงานธนาคารออมสินว่า สำนักงานธนาคารออมสินและบ้านพักพนักงานธนาคารออมสินรวมตลอดถึงสาขาของธนาคารออมสิน อยู่ในข่ายที่จะได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๘ เห็นชอบด้วยกับกระทรวงการคลังว่า “สำนักงานธนาคารออมสินและบ้านพักพนักงานธนาคารออมสิน รวมตลอดถึงสาขานาคารออมสิน ไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับยกเว้นตามมาตรา ๙ (๒) แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕”

ใน พ.ศ.๒๕๒๓ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ทรัพย์สินขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจะได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่ และคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้ให้ความเห็นว่า^๓ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทเดียวกับธนาคารออมสินจึงย่อมไม่ได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๘

ต่อมาการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหาทำนองเดียวกันเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔ และคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ก็ได้ให้ความเห็นว่า^๔ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไม่ได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยได้อ้างมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๘ และความเห็นของคณะกรรมการนี้ในปัญหาขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ในปัญหาเกี่ยวกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนั้น กระทรวงมหาดไทยเห็นว่า บรรดาทรัพย์สินของการไฟฟ้าส่วนภูมิกาน่าจะถือว่าเป็นของรัฐบาล ซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะอันเข้าข่ายได้รับยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๘ เป็นเรื่องเฉพาะของธนาคารออมสิน จึงขอให้คณะรัฐมนตรีทบทวนมติในเรื่องนี้ให้แน่ชัดอีกครั้งหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ว่า ในหลักการรัฐวิสาหกิจต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินด้วย

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ แล้ว มีรัฐวิสาหกิจบางแห่ง คือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และ ร.ส.พ. ได้เสนอผ่านกระทรวงเจ้าสังกัดขอให้คณะรัฐมนตรีทบทวนมติดังกล่าว และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๒๖ ให้กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงคมนาคมร่วมกันพิจารณาว่าจะแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีการทางบริหารได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งกระทรวงทั้งสามร่วมกันพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า โดยหลักการตามกฎหมายแล้วรัฐวิสาหกิจมีหน้าที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน และเสนอทาง

^๓บันทึก เรื่อง หารือเกี่ยวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน ส่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พร้อมหนังสือ ที่ สร.๐๖๐๑/๓๔๐๗ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๓

^๔บันทึก เรื่อง หารือเกี่ยวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ทรัพย์สินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือไม่) ส่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พร้อมหนังสือ ที่ สร.๐๖๐๑/๕๖๓ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๔

แก้ปัญหาโดยให้รัฐวิสาหกิจที่ค้างชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินผ่อนชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินได้

จะเห็นว่า ปัญหาเรื่องการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าเป็นปัญหายืดเยื้อมานานและคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติเกี่ยวกับเรื่องนี้มาแล้วหลายครั้ง และในครั้งสุดท้ายคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๗ ว่า

“๑. ในหลักการรัฐวิสาหกิจที่ประกอบกิจการสาธารณูปโภคหรือสาธารณูปการสมควรได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน และมอบให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) รับไปพิจารณาขอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ตามหลักการดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๒. สำหรับรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินและยังค้างชำระภาษีอยู่ ให้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตั้งแต่ปีภาษี ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นปีที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รัฐวิสาหกิจต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔) เป็นต้นไปสำหรับกรณีที่มีการประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินสำหรับปีภาษีก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ในรัฐวิสาหกิจที่ถูกประเมินดำเนินการปลดภาษีที่ถูกประเมินตามความในมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ต่อไป”

จากมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๗ นี้ จึงกล่าวได้ว่าปัญหาการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ เป็นที่ยุติแล้วตามมติของคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เพื่อให้ได้ความชัดเจนว่า รัฐวิสาหกิจใดบ้างจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) จะพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาของกระทรวงการคลังในเรื่องนี้ต่อไปอีก

สำหรับการดำเนินการตามมติของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้น หน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจสมควรเสนอปัญหาให้ผู้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายรับทราบ เพื่อที่จะได้มีการแก้ไขไปในคราวเดียวกัน และเมื่อได้มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินฉบับใหม่แล้ว ปัญหาการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของรัฐวิสาหกิจจะได้หมดสิ้นไป

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๖๓